

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 3 (41)

**«ВІЛЬНИЙ СЕРЕД НЕВОЛИ І СВЯТИЙ СЕРЕД ПЕКЛА» :
ДО 300-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Г. С. СКОВОРОДИ**

300
років з дня народження

**СВІТ
СКОВОРОДИ**

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 3 (41)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВІД № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 4 від 17 листопада 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкар С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол. : Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. Вінниця : Вінницька міська друкарня, 2022. Випуск 3(41). 137с.

ЗМІСТ

СЛОВО РЕДАКТОРА: Рада молодих вчених. Бузенко І.Л., Сорочан А.М..... 5

ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОПЕДАГОГІКИ ТА ЕТНОКУЛЬТУРИ

БАЛИНСЬКА Н.П. СВЯТКОВО-ОБРЯДОВА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ Й ЗВИЧАЇВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	7
ДРОВОЗЮК Л.М. ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ У ШКОЛАХ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД	11
БІЛОУС Л. П. АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	16
ГАВРИЛЮК АНАСТАСІЯ РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	23
ГОРДІЙ Ю.В. АРТ-ТЕРАПІЯ В ЗКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	28
ГУЛЯС Н. М. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	33
ЛАТУША Н. В., СТАСЕНКО А. М. СУТНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	37
МАСЮТА НАДІЯ ЗНАЧЕННЯ ГРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА	42
МАШТАЛЯР Й.Ф. АДАПТАЦІЯ ЗАРУБІЖНИХ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ ТА КОНЦЕПЦІЙ В ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	45
ОБОДЯНСЬКА Н. П. МИСТЕЦТВО І ФОНЕТИКА: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	52
ОСАДЧУК А.С. ДІТИ ТА ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА	54
ШИЯН Д. О., ДЄВОЧКІНА Г. В. ОСОБЛИВОСТІ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ ЧИСЛА ІМЕННИКІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	56
ДОЦЕНКО В.П. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА VS ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ	59

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ФЕДОРЧУК НАТАЛІЯ ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПРІОРИТЕТИ.....	64
--	----

БУГА О. І. ДІЛОВА ГРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	69
ГАЛЬЯНОВА О.А. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ	74
ГАРГАУН Н. М. ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	78
ГУБЕЛЮК АННА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ПІД ЧАС ГРУПОВОЇ РОБОТИ	81
БЕВЗ В.В., З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	87
КУЗЬМИНСЬКА Д. М. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ НАСТІЛЬНИХ ІГОР	91
ЛАВРЕНЧУК АНДРІЙ ОСНОВНІ ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КЗВО «ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»	98
СТЕЦЮК І.В. ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНІХ ФІЛЬМІВ ЯК ДИДАКТИЧНОГО ЗАСОБУ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ	102

ВІДОМІ ІМЕНА \ РЕЦЕНЗІЇ

ДУДКЕВИЧ Н. Г., НЕНЧИНСЬКА Л. В., РОМАНУХА Ю. В., УСНИЙ ЖУРНАЛ НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ	107
КАМЕНЮК МИХАЙЛО НА СТОРІНКАХ ЖІНОЧОГО РОМАНУ... ТАКИЙ НЕОЧІКУВАНИЙ СЕАНС	111
ОМЕЛЯНЧИК Т.Г. ВОНИ СТВЕРДЖУЮТЬ МИР І ДОБРО НА ЗЕМЛІ	114
РОКІЩКА І.А. ЗРАЗОК СЛУЖІННЯ МУЗИЦІ, НАРОДУ І ДЕРЖАВІ : ІГНАЦІ ЯН ПАДЕРЕВСЬКИЙ	119
КІСЕЛЬОВ Д. Л. ХРОНІКА ІБСЕНІЗМУ: ДЖОРДЖ БЕРНАРД ШОУ	123
БАГРІЙ ТЕТЯНА ГЕТЬМАН ІВАН МАЗЕПА ЯК ТРАДИЦІЙНИЙ ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОЇ І СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ ст.	129
ЗІНЬКО М.Л., ДЕМКО Н.О. ЖИТТЯ В МУЗИЦІ ТА МУЗИКА В ЖИТТІ: Історія пісні, яка змінила світ	132
ВИМОГИ до підготовки науково-методичних статей Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу	138

СЛОВО РЕДАКТОРА

Пропонуємо продовжити розмову, яку ми розпочали на шпальтах попереднього Випуску Вісника, про місію педагога в умовах воєнного стану.

XXI століття асоціюється з бурхливим розвитком науки й техніки, соціально-економічною інтеграцією різних країн світу, поширенням інформаційних технологій, міжнародною мобільністю. Усе це наслідок глобалізаційних впливів на людство. Сьогодні весь світ прагне інкорпоруватися в єдине суспільство, але зворотним боком глобалізаційних явищ, на жаль, є загострення міжнаціональних конфліктів, економічна криза, деформування моральних ціннісних орієнтацій тощо.

Вплив глобалізації відчувається у сфері науки й освіти та проявляється як у позитивному, так і в негативному аспекті. На думку учених глобальна освіта може розглядатися як кардинальна парадигма нового століття, що передбачає випереджальний характер освіти, її спрямованість у майбутнє, неупереджене світосприйняття, засноване на гуманізації, гуманітаризації та демократизації освітнього процесу. «Глобальна освіта спрямовується на формування людини майбутнього за допомогою різноманітних інформаційних процесів у системі — людина – суспільство – природа [Кузь В.Г.]. Але війна вносить свої корективи й не зважати на них неможливо.

Початок російської агресії й розгортання повномасштабного вторгнення ворожих військ на теренах суверенної української держави змінили кожного з нас. Ми науковці, вчителі, студенти, але поруч з усіма перерахованими вище соціальними ролями з'явилася прикладка «волонтер». Це не звичайне бажання чи примха – це нові реалії.

Феномен волонтерства виник і поширився ще в 2014 році, коли громадяни нашої країни, переважно молодь, шляхом мирних демонстрацій показували свою позицію тодішній проросійській владі. Люди об'єднуються, щоб триматися й пережити ці важкі часи. Про волонтерський рух в Україні із захопленням говорять у багатьох країнах світу, називаючи це явище унікальним. На нашу думку, першочергове завдання педагогів у воєнний час – показати власним прикладом, як формується чітка громадянська позиція. Наразі важливо не просто говорити про патріотизм, а виховувати його в дії, підтримуючи Збройні Сили України.

На базі нашого навчального закладу, КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» протягом лютого-березня 2022 року було сформовано волонтерський осередок «В єдності сила». А вже після відновлення звичного формату навчання, офлайн, викладачі й студенти коледжу активно долучилися до різноманітних ініціатив, спрямованих на допомогу військовим і цивільним, котрі постраждали внаслідок російської агресії. Подаємо опис наймасштабніших волонтерських подій у стінах нашого коледжу.

У вересні реалізований проєкт – благодійний аукціон книг «Маленькі кроки заради великої перемоги», – який дозволив зібрати 10 тис грн. на потреби ЗСУ. А юні вихованці мовної школи «Grade» підготували сувеніри для мужніх воїнів, через які висловили усе тепло і ніжність до наших захисників.

У жовтні організовано виготовлення окопних свічок спільно з ГО «Подільська Ластівка» (Вінницька обласна станція юних натуралістів). Окопні свічки - це єдина альтернатива освітлення та обігріву невеликого приміщення на фронті. Задля отримання

додаткових коштів на виготовлення окопних свічок було оголошено збір макулатури, що пройшов успішно й дав змогу готувати нову партію свічок для тих, хто на передовій.

З особливою атмосферою в листопаді проходили майстер-класи з розпису екоторбин, участь у яких активно брали не лише члени коледжної родини, а й діти з особливими освітніми потребами із ГО «Сонячні діти Херсонщини» та «Сонячні діти Вінниччини».

Помітно, що подібні заходи (колективна творча справа) зближують, дозволяють відчувати власну значущість й підтримку оточення. Таким чином, розвиваємо дрібну моторику, креативність, уміння комунікувати. Так відбувається самоідентифікація як представників певної національності. І нехай оновлена Україна вкотре виникає на крові й кістах, але ми віримо, що це нація відважних, незламних, волелюбних й надзвичайно працьовитих людей. Спільні цілі споконвіку допомагали єднатися, а «сила народу в єдності, згуртованості, відданості своїй Батьківщині», як ще століття тому писав Великий Каменярь – Іван Якович Франко.

*З повагою та шаною,
члени Ради молодих учених коледжу,
Бузенко І.Л. та Сорочан А.М.*

національно-патріотичного виховання є Слід зазначити, що патріотизм виступає формування ціннісного ставлення в єдності духовності, громадянської та особистості до свого народу, Батьківщини, соціальної активності особистості, яка держави, нації. усвідомлює свою єдність з державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Явір В. Патріотизм // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.546
2. Загородня А. Сучасне розуміння патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.tme.uio.edu.ua/docs/10/6.pdt.
3. Кон И. С. Психология предрассудка/Новый мир.-1969.-№9.-с.186-193.
4. наказ МОН від 06.06.2022 №527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-v-zakladah-osviti-ukrayini-ta-viznannya-takim-sho-vtrativ-chinnist-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini-vid-16062015-641>

*Стаття надійшла до редакції
29 серпня 2022*

СУТНІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 378-057.175-051:(3+009):331.546

ЛАТУША Н. В.

*кандидат педагогічних наук, викладач суспільних дисциплін, завідувач відділення профільної середньої освіти за професійним спрямуванням
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

СТАСЕНКО А. М.

*викладач кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У статті розглянуто сутність історичної компетентності викладача суспільно-гуманітарних дисциплін. Означено дефініцію понять «компетентність» та «професійна компетентність». Визначено етапи, види та риси історичної компетентності викладача суспільно-гуманітарних дисциплін.

Ключові слова: *компетентність, професійна компетентність, історична компетентність викладача суспільно-гуманітарних дисциплін, підвищення професійної кваліфікації.*

Постановка проблеми. Однією із провідна роль належить викладачу, найбільш актуальних проблем державної професійна діяльність якого в сучасних політики в галузі освіти є оновлення її умовах значно ускладнюється. змісту й організації освітнього процесу. У Сучасні науково-технічні досягнення і реалізації державної освітньої політики трансформації, що відбуваються нині в

умовах змішаного навчання, задають нові цільові, змістові та методичні орієнтири, якими має володіти сьогоденний педагог. Ефективність роботи викладача залежить від його професіоналізму, якому притаманні гнучкість і нестандартність мислення, вміння швидко адаптовуватися до змін, працювати в команді, знаходити вирішення різноманітних завдань щодо організації освітнього процесу. Це вимагає від викладача значного часу на підвищення рівня своєї кваліфікації, опанування нових методик, технологій навчання та впровадження їх в освітній процес, забезпечення систематичної й ефективної інтерактивності процесу навчання. Тому виникає потреба у фахівцях з високим рівнем професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток освітньої галузі України напряду залежить від професійних фахівців своєї справи, саме тому все більшу увагу як зарубіжних, так і вітчизняних науковців привертає проблема професійної компетентності педагогів.

Питання професійної компетентності докладно досліджувались, обговорювались та висвітлювались у роботах: В. Баркасі, Н. Бібік, М. Лук'янова О. Пошетун, О. Савченко, Л. Сохань, О. Сухомлинської, Л. Хоружої, Л. Шевчук.

У психологічній науці проблема формування компетентності науково-педагогічного працівника досліджується такими науковцями, як: З. Адамська, О. Логвись, В. Сіткарь, Н. Лупак, О. Шиян.

Метою статті є визначення ключових історичних компетентностей викладача суспільно-гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. На законодавчому рівні України у галузі освіти визначено, що освіта є основою інтелектуального,

духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [3].

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [3].

Однією із найбільш актуальних проблем сучасної освіти є становлення нового педагога, який здатний до розвитку своєї особистості, творчої і професійної самореалізації. Педагогічні знання, здібності, вміння і навички формуються та розвиваються впродовж усієї професійної діяльності. Напрями становлення професіоналізму – це і є напрями розвитку компетентності викладача.

Термін «компетентність» щодо особистості педагога науковці визначають як сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду та особистісних якостей, які забезпечують ефективність і результативність його педагогічної діяльності [5, с. 18].

Успішну орієнтацію педагога в сучасному освітньому, інформаційному просторі, задоволення його індивідуальних, професійних потреб, досягнення успіху в

професійному самовираженні та взаємодії з соціумом забезпечує високий рівень педагогічної компетентності. На сьогодні, у визначенні науковцями поняття «професійна компетентність» немає однозначності. Ми ж зробивши наукову розвідку в даному питанні, дійшли висновку, що компетентність педагога пов'язана з професіоналізмом, тому зміст поняття «професійна компетентність» визначається рівнем професійної освіти, досвідом, індивідуальними здібностями і якостями педагога, вмотивованим прагненням до неперервної самоосвіти та самовдосконалення, творчим і відповідальним ставленням до справи [1, с. 10].

На нашу думку, формування професійної компетентності викладача проходить декілька етапів:

- *усвідомлення* (уміння усвідомлювати цілі, сутність, зміст і результати власної діяльності, своїх здібностей, які характеризується наявністю знань та уявлень про самого себе, а також про свою професійну діяльність. Важливим моментом даного етапу є не обсяг наявних предметних знань, а усвідомлення про регулярне їхнє розширення);

- *мотивації* (бажання самовдосконалюватися, прагнення до творчої наукової та навчально-методичної діяльності; наполегливість у подоланні труднощів, сумлінність, інтерес до виховної роботи; цілеспрямованість у роботі, усі ці якості є ефективними чинниками досягнення викладачем високого рівня професійної компетентності. Отже, основу мотиваційного етапу складає мотивація досягнень, яка впливає на показники професійного самовизначення та професійної спрямованості);

- *результату* (конкретні дії, вчинки,

рівень досягнутих результатів поставленій меті; дослідження результативності освітнього процесу, тобто результатів праці викладача).

В результаті наших наукових досліджень були сформульовані загальні вимоги до професійної компетентності викладача суспільно-гуманітарних дисциплін. Актуальною постає проблема забезпечення історичної компетентності, тобто спроможності викладача застосовувати набуті історичні знання в реальному професійному житті.

Історичні дисципліни є унікальними, бо виховують та розвивають широту мислення, творчу уяву, толерантність, громадську активність особистості, надають можливість вільно пересуватися в історичному просторі, до того ж, історичні знання сприяють формуванню власної точки зору і, разом з тим, вчать цінувати й поважати думки інших. Таким чином, історична освіта покликана готувати здобувачів освіти до самостійного життя у сповненому суперечностей сучасному світі, створити сприятливі умови для взаєморозуміння між людьми, що представляють різні культурні, етнічні й релігійні традиції, допомогти людині усвідомити себе не лише представником певної країни і регіону, але й громадянином Європи та світу [1, с. 15].

Метою навчання історії, як зазначено в Держстандарті, є «формування в учнів ідентичності та почуття особистої гідності в результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу» [4].

Перенесення акцентів від змісту до результатів, від знань до розвитку особистості є важливим чинником

поширення і визнання компетентнісного підходу. Для цього викладачам суспільно-гуманітарних дисциплін потрібно вміти застосовувати та використовувати компетентнісний підхід до аналізу та пояснення історичних фактів та подій.

Підвищення рівня історичної компетентності викладача, як складової його професійної компетентності, безперечно впливає на підвищення ефективності навчання здобувачів освіти. Розглянувши цілу низку наукових робіт, ми простежили, що науковці визначають історичну компетентність здобувачів освіти. Ми вважаємо, що основні елементи історичної компетентності насамперед повинні бути розвинуті у викладача суспільно-гуманітарних дисциплін, зокрема який викладає дисципліни історичного циклу.

В якості основних елементів історичної компетентності нами були сформульовані загальні вимоги до вдосконалення історичної компетентності викладача суспільно-гуманітарних дисциплін, які включають, такі види компетентностей:

- *хронологічна* – уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і важливість життя суспільства;

- *просторова* – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля;

- *інформаційна* – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

- *логічна* – уміння визначати і

застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

- *аксіологічна* – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям.

Тенденції розвитку освіти в Україні в умовах змішаної освіти, зумовили необхідність переходу викладачів до упровадження інноваційних процесів в освітньому середовищі, заміну шаблонних освітніх моделей новими, нестандартними, творчими, прогресивними, дієвими та адаптованими до сьогодення, тому ми погоджуємося з думкою, О. Свистуна, що сучасному викладачу суспільно-гуманітарних дисциплін повинні бути притаманні такі риси:

- *професійні та фахові* – ця особливість характеризується здатністю до постійного вдосконалення вмінь і навичок педагогічної майстерності; володіння вільним та постійно оновлюваним теоретичним матеріалом, які допоможуть підняти результативність навчання і матимуть позитивний виховний результат; створення нових власних методів та підходів, які являються якісним показником високої педагогічної майстерності;

- *громадянська свідомість* – викладач, як осередок державницької політики відіграє роль провідника до створення свідомо-патріотичного громадянина країни та допомагає у світосприйнятті молоддю державних ідей та цілей;

- *особиста культура педагога*, тобто особистісно-орієнтовний підхід до

здобувачів освіти, має бути завжди притаманний справжньому педагогу. Вміння бачити багатогранний внутрішній світ людини та щиро, відкрито співпереживати, дає можливість викладачу мати довіру та бути прикладом для наслідування. З популяризацією соціальних мереж, викладач повинен звернути увагу на коректне ведення власної сторінки, блогу, сайту чи опублікованих матеріалів за для уникнення компрометуючих матеріалів, які матимуть негативні наслідки;

- *демократизм* – основа демократичних відносин, основний принцип методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін здобувачам освіти, які мають право мати свої погляди, думку та давати оцінку історичним подіям виходячи з свого світосприйняття, які в свою чергу можуть відрізнятися від позиції педагога та авторів підручників;

- *гуманістична спрямованість викладання* базується на виокремленні людей як окремих особистостей зі своїми життєвими проблемами, з контексту історичних подій [4].

Особливу роль у трансформаціях в усіх галузях життєдіяльності українського

суспільства відіграють викладачі, пріоритетним завданням у формуванні яких має бути активізація їх суб'єктної позиції, яка передбачає вмотивованість та здатність до саморозвитку.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основною методологією у вирішенні поставлених цілей перед викладачем суспільно-гуманітарних дисциплін лежить знання компетентностей, особливо історичних, які допоможуть йому у правильному, цікавому та змістовному викладі матеріалу, адже це і є запорука професійного компетентного викладача. Отже, компетентність викладача розвивається в процесі тривалого виконання професійної діяльності.

Ми приєднуємося до позиції більшості дослідників, які вважають, що професійна компетентність набувається в процесі підвищення кваліфікації або самоосвіти викладача.

Подальші педагогічні розвідки з даної проблеми будуть спрямовані на розвиток та вдосконалення історичних компетентностей викладача суспільно-гуманітарних наук в процесі підвищення кваліфікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Професійна діяльність і компетентність педагога. Сучасні підходи: навч.-метод. посіб./ укл. В. І. Петрученко. – Запоріжжя: КЗ «ЗОЦТКУМ» ЗОР, 2011. – 40 с.
2. Пометун О. І. Компетентісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. – К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. – 208 с.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
4. Свистун О. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя історії. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/formuvannya-profesiyno-kompetentnosti-maybutnogo-vchitelya-istori-57734.html>.
5. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія / Л. Л. Хоружа. – К., 2003. – 351 с.

*Стаття надійшла до редакції
19 серпня 2022*